

Maak het samen

Week van de kunst

INLEIDING

Cultuureducatie is essentieel voor de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door actief te leren over en door kunst, erfgoed en media ontwikkelen leerlingen hun creatief vermogen, zelfvertrouwen, verbeeldingskracht en sociaal-emotionele vaardigheden. Cultuureducatie helpt jongeren zichzelf en anderen beter te begrijpen, stimuleert kritisch denken en draagt bij aan burgerschap en verbinding in een diverse samenleving. Wij van Plein C vinden cultuureducatie een noodzaak: alle leerlingen, ongeacht achtergrond of schooltype, verdienen gelijke kansen om hun creatieve vermogen te ontwikkelen.

Maar we weten ook dat structurele en bij de leefwereld van de leerling passende cultuureducatie niet vanzelfsprekend is en dat de toegang tot cultuur niet voor alle leerlingen even groot is. Juist leerlingen in het vmbo hebben, zowel vanuit hun thuissituatie als binnen het onderwijs, vaak minder toegang tot kunst en cultuur: de ruimte voor cultuureducatie is beperkt: cultuureducatie in het vmbo is vaak rond veertig uur, slechts 1% van de totale onderwijstijd, waar binnen havo- en vwo gemiddeld 5% van de schooltijd aan cultureel onderwijs besteed wordt.

Daar komt bij dat het aanbod van veel culturele instellingen over het algemeen inhoudelijk sterker is ingericht op havo- en vwo-leerlingen en vaak onvoldoende aansluit bij de leefwereld, talenten en leerbehoeften van leerlingen in het vmbo, terwijl ongeveer zestig procent van de jongeren in Nederland deze vorm van onderwijs volgt.

Als provinciale penvoerder Cultuureducatie met Kwaliteit in Noord-Holland zien wij bovendien dat onze lokale projectpartners moeite hebben om het voortgezet onderwijs structureel te betrekken bij duurzame cultuureducatie. Scholen geven aan dat overbelasting, personeelstekorten en de nadruk op basisvaardigheden het werken aan cultuureducatie onder druk zetten.

Met dit plan pretenderen wij niet alle knelpunten binnen het voortgezet onderwijs op te lossen. Wat wij wél kunnen doen, is op een gemotiveerde, grootschalige scholengemeenschap ruimte creëren voor visieontwikkeling op cultuureducatie, de lokale culturele partners te ondersteunen bij het ontwikkelen van passend aanbod en de resultaten te delen via onze netwerken in het voortgezet onderwijs. Door ervoor te zorgen dat het onderwijs samen gaat werken met de culturele omgeving, bewust leert te luisteren naar de stem van leerlingen en gelijkwaardige partnerschappen op kan bouwen, dragen we samen bij aan een creatieve generatie.

Vanuit die overtuiging is dit plan opgesteld.

OVER DE AANVRAGERS: PLEIN C EN JUNIOR COLLEGE

Plein C is de provinciale ondersteuningsinstelling voor cultuureducatie en -participatie en in deze hoedanigheid ook provinciaal penvoerder Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). De organisatie werkt nauw samen met zowel het onderwijs (po, vo, vso, pro, mbo) als met lokale culturele organisaties. Plein C heeft ruime ervaring met cultuureducatie in het vmbo binnen CmK en eerder succesvol gewerkt aan het brengen en borgen van cultuureducatie in het mbo, onder meer via het door het FCP mogelijk gemaakte project 'In de spotlight'.

Plein C fungeert in dit project als organisator, verbinder en adviseur en ondersteunt de aanbieders en de school bij het ontwikkelen van passend aanbod.

Junior College is onderdeel van Scholen aan Zee, een brede scholengemeenschap in Den Helder met een maritiem karakter. Scholen aan Zee biedt onderwijs op verschillende niveaus aan. In Julianadorp staat de onderbouwlocatie Junior College, een kleinschalige, zelfstandige onderbouwlocatie voor alle richtingen. Leerlingen van bb, kb of tl stromen na leerjaar 2 door naar de locaties beroepsonderwijs of lyceum in Den Helder.

Binnen dit project is het Junior College de partner waarmee het project geïnitieerd wordt. Er worden zes vmbo-klassen (leerjaar 1 en leerjaar 2) bereikt met in totaal 160 leerlingen. Daarnaast zijn er 12 docenten en één cultuurcoördinator betrokken. In het tweede jaar van Junior College wordt op dit moment geen kunst- en cultuurlessen aangeboden.

AANLEIDING

Gezamenlijke doelstelling

In de regio Noord-Holland Noord zijn er relatief weinig vmbo-scholen die beschikken over een structureel, samenhangend en duurzaam ingebed aanbod cultuureducatie. Bovendien laten provinciale analyses zien dat Noord-Holland Noord minder dicht is voorzien van culturele voorzieningen dan bijvoorbeeld de Metropoolregio Amsterdam, waardoor afstand, reistijd en bereikbaarheid een concrete drempel vormen. In combinatie met de toch al ongelijkwaardige positie van cultuuronderwijs binnen het vmbo-onderwijs, leidt dit ertoe dat jongeren in deze regio, juist door hun onderwijsroute en regionale context, minder vanzelfsprekend toegang hebben tot kunst en cultuur. En dat vergroot dit het risico op structurele ongelijkheid.

Kunst en cultuur heeft op het Junior College nog geen structurele plek in het curriculum bij het vmbo. Het is onze gezamenlijke ambitie om dat te veranderen en om daarna de opbrengsten breed te delen en zo andere vmbo-, vso- en pro-scholen kunnen stimuleren en enthousiasmeren om cultuureducatie stevig te verankeren in het schoolbeleid.

De startpositie is schrijnend: in het tweede leerjaar van Junior College wordt aan vmbo-klassen geen kunst en cultuur aangeboden, terwijl binnen de afdeling havo en vwo wel kunstlessen plaatsvinden. Zo konden vmbo-leerlingen afgelopen jaar niet deelnemen aan een expositie in de school, waarbij alle havo en vwo-leerlingen hun werk aan hun ouders mochten laten zien. Gesprekken met het Junior College laten zien dat er vooral behoefte is aan meer samenhang tussen leergebieden.

Met dit project werken we dan ook aan de kerndoelen voor Kunst en Cultuur zonder dit als los vakgebied te zien: we onderzoeken de overlap tussen de kerndoelen voor kunst en cultuur en andere secties. De school wil hier graag ruimte voor bieden in een speciale projectweek rondom 'Week van de Kunst'. Binnen deze week wordt kunst en cultuur ingezet binnen een aantal andere vakken om als middel bij te dragen aan zowel de leerdoelen van Kunst en Cultuur als aan de leerdoelen van het respectievelijke vak.

Doel van dit project is om cultuureducatie structureel te verankeren binnen het vmbo-curriculum van Junior College. We werken aan een gezamenlijke visie-ontwikkeling op cultuureducatie, de bevordering van het creatief vermogen en verhogen van de leerlingbetrokkenheid, het stimuleren van de creatieve ontplooiing van de leerlingen en het versterken van structurele samenwerking tussen de school en lokale culturele partners.

Deze ambitie is uitgewerkt in de volgende projectdoelstellingen:

- Integratie van cultuureducatie in het vmbo-curriculum van Junior College;
- Aansluiten bij de onderwijs- en ontwikkeldoelen van Junior College;
- Samenwerking tussen Junior College en de lokale culturele omgeving versterken;
- Passend cultuuraanbod voor het vmbo ontwikkelen;
- Opbrengsten delen en borgen, o.a. als voorbeeld voor locaties van Scholen aan Zee in Den Helder.

PROJECTBESCHRIJVING

Samenvatting

De kern van het project bestaat uit drie werkplaatsen die hieronder verder worden toegelicht, elk gekoppeld aan specifieke vakken en begeleid door vakleerkrachten en kunstenaars en rolmodellen uit de praktijk.

Tijdens een intensieve projectweek werken alle secties van het vmbo binnen hun lessen aan kunst- en cultuuractiviteiten die aansluiten bij hun vakgebied en bij de kerndoelen kunst en cultuur. Leerlingparticipatie en eigenaarschap staan centraal: de leerlingen worden actief betrokken bij het bepalen van de thema's, de invulling van opdrachten en werken expliciet volgens het creatieve proces: oriënteren/onderzoeken, ideeën genereren, experimenteren, keuzes maken en uitwerken, feedback verwerken, reflecteren en presenteren. Zo krijgen zij ruimte om hun eigen interesses, ervaringen en ideeën in te brengen, waardoor het project goed aansluit bij hun leefwereld en motivatie.

Docenten faciliteren dit door de input van de leerlingen vooraf uit te vragen, als uitgangspunt te nemen voor de inhoud en door vooraf en tussentijds behoeften op te halen. Zo ontstaat er gedeeld eigenaarschap. Wanneer de leerlingen samen met hun docent en begeleider een thema hebben gekozen, werken ze in een week toe naar een eindproduct. Dat doen ze met hun vakdocent en een cultuurprofessional die hen begeleidt. Ze bezoeken in deze week een voorstelling en museum en volgen workshops. Tot slot organiseren de leerlingen, onder begeleiding van docenten, een projectpresentatie aan het regionale vo-netwerk en lokale cultuur-professionals. En natuurlijk wordt de week afgesloten met een presentatie voor ouders, leerlingen en medewerkers van de school.

De actieve rol van leerlingen in het project zorgt ervoor dat zij niet alleen meedoen, maar ook mede vormgeven aan de activiteiten en het leertraject. Hun betrokkenheid is zichtbaar in de keuze van onderwerpen, de vorm van de eindproducten en de wijze van presenteren, waardoor de leerlingen zich eigenaar voelen van hun leerervaring.

Concrete uitwerking

Alle leerlingen werken aan drie eindproducten, gericht op taal, techniek en maatschappij. De focus ligt op het (leer) proces en niet zozeer op het eindresultaat. Binnen diverse vakken wordt er aan de eindproducten gewerkt. In overleg met Junior College zijn de betrokken vakken gebundeld in drie werkplaatsen:

A: Werkplaats Taal & Talent

Gekoppeld aan de vakken Nederlands, Engels, Frans, Duits, Beeldende vorming (heeft alleen leerjaar 1) en LO.

Hoe kun je, via taalkunst, iets over je eigen wereld vertellen? Jongeren zijn vaak creatief met taal; of dat nu muziek, spoken word, rap of literatuur is. In deze werkplaats werken de leerlingen vanuit hun eigen interesse naar een talig product toe. Samen met klas wordt er voor een bepaald onderwerp gekozen, vanuit dat thema worden verschillende inspiratiesessies binnen en buiten de school georganiseerd. De jongeren worden hierin begeleid door rolmodellen die hun werk hebben gemaakt van taal, taalkunst, storytelling en/of songwriting of zich laten inspireren door lichaamstaal of beeldtaal. Leerlingen maken kennis met de kracht van verhalen en met het vertellen van hun eigen verhaal.

B: Werkplaats Design.

Gekoppeld aan de vakken Techniek, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde (NaSk) en Wiskunde.

Binnen het vmbo staat vakmanschap centraal, waarbij kennis, vaardigheden en creativiteit in samenhang worden ontwikkeld. In deze werkplaats leren leerlingen hoe zij hun creatief vermogen doelgericht kunnen inzetten bij het oplossen van praktische en maatschappelijke vraagstukken. Samen met de docent formuleren leerlingen een relevant vraagstuk, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid of innovatie. Vervolgens werken zij, onder begeleiding van ontwerpers en makers, aan de ontwikkeling van een concreet ontwerp of prototype. Inspiratiesessies met technici en kunstenaars stimuleren een onderzoekende houding en nodigen uit tot het verkennen van nieuwe perspectieven. Het leerproces wordt afgerond met een presentatie van het resultaat, in de vorm van een maquette, tekening of digitaal ontwerp.

C: Werkplaats Burgerschap

Gekoppeld aan de vakken Mens en Maatschappij, Mentoruur en Economie.

In deze werkplaats maken de leerlingen een kunstwerk (gezamenlijk of individueel) dat is geïnspireerd op een maatschappelijke ontwikkeling of thema zoals diversiteit, vrijheid of duurzaamheid.

De leerling kiest zelf wel thema zij gebruiken om individueel of samen een kunstwerk te maken dat hun visie op het onderwerp verbeeldt. Ook hier wordt onder begeleiding gewerkt, met kunstenaars die hun werk hebben gemaakt van geëngageerde kunst. Jongeren leren hun eigen mening te vormen én maken kennis met verschillende manieren om hun mening te uiten en daar een dialoog over aan te gaan.

Eindpresentatie

Het presenteren van de eindproducten is een essentieel onderdeel van het project. Na alle inzet is het immers ook tijd om waardering te ontvangen. Tijdens de weekafsluiting tonen leerlingen hun werk aan ouders, medeleerlingen, docenten en externe partners. De presentatie wordt door de projectleider en cultuurcoördinator geregisseerd en bestaat uit liveoptredens, tentoonstelling, een (digitaal) magazine en/of een korte film. De leerlingen hebben allemaal een rol tijdens de presentatie zelf, van co-host tot ontvangst van de bezoekers.

Delen opbrengsten

Om de impact van het project te vergroten en de opgedane kennis, ervaringen en resultaten breed te verspreiden, wordt na afronding van het project een regionale bijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst presenteren Junior College, Plein C en culturele partners de eindproducten en delen ze hun inzichten over het verloop van het project. Dit gebeurt via een presentatie, waarbij ook het digitale magazine, de korte film en eventuele andere vormen van documentatie worden gepresenteerd.

We willen hiermee de overige instellingen en locaties inspireren. Na afloop is er een CO-talk (online bijeenkomst) waarop de uitkomsten en geleerde lessen gedeeld worden. Zo willen we andere vmbo-scholen in de provincie stimuleren een vervolg te initiëren. Scholen aan Zee gaat bij een succesvol project op deze locatie het project ook op drie andere locaties uitrollen.

Op te leveren producten

Het project levert naast de week met en voor de leerlingen een aantal concrete, herbruikbare producten op die zowel binnen Junior College als in de regio gedeeld kunnen worden:

- Een compacte projectbeschrijving (doelen, aanpak, randvoorwaarden, rollen);
- Een uitwerking per vak/werkplaats (leerdoelen, activiteiten, benodigde tijd/materialen, rol docent/kunstenaar);
- Beoordelingsrubrics (procesgericht) en afspraken over reflectie voor docenten;
- Een checklist voor samenwerking met culturele partners (planning, verwachtingen; communicatie, randvoorwaarden op locatie/school);
- Een CO-talk ter inspiratie voor nieuwe vmbo-scholen.

Deze producten worden gebruikt bij de jaarlijkse voorbereiding van de projectweek, bij de afstemming tussen secties en partners en als basis voor evaluatie en bijstelling. Zo kunnen docenten en partners het format na afloop zelfstandig herhalen en door ontwikkelen.

Opbrengsten delen

Het is de rol van Plein C om lokale successen deelbaar te maken, zodat een bredere groep hiervan gebruik kan maken. Daarom organiseren we aan het eind van de projectperiode een regionale netwerkbijeenkomst voor vo-scholen, beleidsmakers en cultuurprofessionals waar de opbrengsten worden gepresenteerd en waar onder meer wordt ingegaan op de succesfactoren voor samenwerking tussen scholen en culturele instellingen, hulp geboden wordt bij visieontwikkeling op cultuureducatie en we de bevordering van kansengelijkheid en creatieve ontplooiing aanjagen in het vmbo-onderwijs. Deelnemers uit het worden betrokken bij vervolgstappen en duurzame verankering van het project.

Borging

De samenwerking wordt na afloop van het project geëvalueerd en structureel verankerd door Week van de Kunst op te nemen als vaste projectweek in leerjaar 1 en 2. Junior College borgt dit door de projectweek jaarlijks op te nemen in de jaarplanning en door vaste momenten in de vergadercyclus te reserveren voor voorbereiding, afstemming en evaluatie (start- en ontwerpssessie, voortgangsoverleg, eindevaluatie en bijstelling).

Concrete activiteiten

- Inspiratiesessies in de klas door een kunstenaar binnen elke werkplaats, verzorgd door culturele partners en rolmodellen uit de praktijk;
- Co-teaching en samenwerking tussen vakleerkrachten en kunstenaars, waarbij samen thema's en werkvormen worden gekozen;
- Teaminspiratiesessie voor docenten voorafgaand aan de projectweek;
- Begeleiding van het gehele proces door een projectleider, die de uitwisseling tussen scholen en (culturele) partners faciliteert;
- Documentatie van de eindproducten in een digitaal magazine, film en (optioneel) een projectwebsite;
- Een voorstellings- en expositiebezoek binnen de projectweek voor alle deelnemende klassen met nagesprek;
- Eindpresentatie in de aula voor ouders, medeleerlingen, docenten en externe partners;
- Regionale uitwisseling van good practice.

DE BEOOGDE EFFECTEN

Dit project versterkt cultuureducatie binnen het Junior College van Scholen aan Zee te werken aan samenwerking, visieontwikkeling, kansengelijkheid, creatieve ontplooiing en duurzame verbinding met de culturele omgeving. Leerlingen werken samen aan betekenisvolle maakprocessen, ontwikkelen sociale en creatieve vaardigheden en presenteren hun werk aan een echt publiek, terwijl docenten en culturele partners gezamenlijk nieuw aanbod ontwikkelen en toewerken naar een gedeelde, praktisch toepasbare visie op cultuureducatie die wordt geborgd in beleid en jaarplannen. Het project verlaagt drempels tot cultuur voor vmbo leerlingen die daar thuis of op school minder vanzelfsprekend mee in aanraking komen en vergroot zo hun culturele ontwikkeling, zelfvertrouwen en gevoel van gezien en gehoord worden. Een nadere toelichting is uitgewerkt in bijlage 1, waar per criterium verder wordt toegelicht hoe hieraan gewerkt wordt.

Creatief vermogen vergroten

Creatief vermogen wordt in dit project ontwikkeld door leerlingen actief te laten experimenteren binnen de verschillende werkplaatsen. In elke werkplaats worden opdrachten zo ingericht dat leerlingen zelf oplossingen bedenken, keuzes maken over materiaal en presentatie en reflecteren op hun proces. In de lessen die de kunstenaars en makers aanbieden komen ze in aanraking met nieuwe perspectieven en het denken buiten de bekende kaders gestimuleerd. De nadruk ligt op het proces, niet alleen op het eindresultaat.

Leerlingbetrokkenheid en eigenaarschap

De leerlingen zijn vanaf het begin en in alle fasen actief betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van dit project. Hun rol gaat verder dan die van deelnemer: ze worden gezien als mede-eigenaren en als belangrijke gesprekspartners voor culturele instellingen en docenten. Aan het begin van het traject geven leerlingen via een enquête en in mentoruren aan welke kunstdisciplines zij al kennen en wat hen aanspreekt of nieuwsgierig maakt. Deze input vormt de basis voor de keuzes in het programma, waarbij gezocht wordt naar een balans tussen aansluiten bij de belevingswereld en culturele verbreding. De leerlingen kiezen samen met hun docent en begeleider het thema van de werkplaats, gebaseerd op hun eigen interesses en belevingswereld. Door actuele onderwerpen en eigentijdse kunstvormen te gebruiken, sluit het project aan bij wat leerlingen bezighoudt. De inzet van jonge rolmodellen en makers uit hun eigen regio maakt de activiteiten herkenbaar en inspirerend. Tijdens de projectweek is er ruimte voor eigen inbreng, experiment en samenwerking.

Leerlingen kunnen zich daarnaast aanmelden voor een feedbackgroep, die samen met de leerlingenraad meedenkt over de inhoud van de week en geeft feedback tijdens het traject aan de culturele partners. Zo wordt de behoefte van de leerlingen goed meegenomen in het ontwikkelproces. Gedurende het hele traject zijn er evaluatiemomenten. Leerlingen reflecteren op de activiteiten en workshops en hun feedback wordt gedeeld met culturele partners en docenten. Deze inzichten worden gebruikt om het programma bij te stellen en het project achteraf te evalueren voor een doorontwikkeling.

Culturele partners worden uitgedaagd om naar de leerlingen te luisteren en hun aanbod daarop af te stemmen. Door leerlingen in te zetten als experts en mede-ontwikkelaars wordt hun betrokkenheid versterkt en ontstaat een relevant cultuurprogramma binnen het vmbo.

Aansluiting bij kerndoelen Kunst en Cultuur

Binnen het project 'Week van de Kunst' op Junior College wordt op verschillende manieren aangesloten bij de kerndoelen Kunst en Cultuur (kerndoelen 40, 41 en 42), zie bijlage 2.

PROJECTBESCHRIJVING

Reden en meerwaarde van de samenwerking

Plein C brengt brede expertise in cultuureducatie en een sterk regionaal netwerk mee en vervult daarmee de rol van verbindende schakel tussen onderwijs en cultuur. Met specifieke kennis van vmbo-, vso- en praktijkonderwijs is Plein C in staat culturele initiatieven duurzaam te verankeren in het curriculum. Lokale culturele partners sluiten aan vanwege hun kennis van de leerlingen en de regionale context, waardoor zij hun aanbod kunnen laten aansluiten bij de belevingswereld van jongeren.

De samenwerking is gebaseerd op het bundelen van krachten. Het onderwijs krijgt toegang tot actuele, relevante en inspirerende culturele programma's die passen binnen kerndoelen en curriculum. Culturele instellingen ontwikkelen via co-creatie en directe feedback uit de praktijk passend aanbod voor deze doelgroep en vernieuwen hun werkwijze. Door samen op te trekken ontstaat een duurzaam cultuuraanbod dat verder reikt dan een eenmalig project. Via masterclasses, workshops en gezamenlijke reflectiesessies wordt kennis gedeeld en professionalisering van alle betrokkenen bevorderd.

Rol Plein C

Plein C is hoofdaanvrager en projectcoördinator en verantwoordelijk voor afstemming, planning en uitvoering. De projectcoördinator is aanwezig bij alle activiteiten en fungeert als herkenbaar aanspreekpunt voor leerlingen. Plein C verbindt het Junior College en lokale culturele partners en borgt dat projectopbrengsten gekoppeld worden aan onderwijsdoelen. Daarnaast verzorgt Plein C masterclasses voor culturele instellingen over werken met onderwijs en workshops voor docenten over reflectie op culturele ervaringen. Samen met de cultuurcoördinator ontwikkelt Plein C het format en de materialen (draaiboek/handboek) waarmee de Week van de Kunst herhaalbaar wordt.

Binnen Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) heeft Plein C een coördinerende en netwerkversterkende rol, maar de beschikbare CmK-middelen zijn onvoldoende voor deze ontwikkel- en implementatiegerichte pilot.

Het project richt zich specifiek op vmbo, vso en praktijkonderwijs en vraagt om intensieve ontwerpbegeleiding, professionalisering en duurzame borging. Daarom is aanvullende ondersteuning nodig via de regeling Cultuureducatie in het vmbo, vso en pro 2025–2028. Met deze aanvraag investeert Plein C in structurele versterking van cultuureducatie in onderwijstypen waar dit aanbod in Noord-Holland minder vanzelfsprekend is.

De lokale CmK-partner Triade is betrokken om toe te zien op de borging en om de doorontwikkeling te ondersteunen, met Plein C als provinciale CmK-penvoerder op de achtergrond (advisering, netwerkdeling en verspreiding van opbrengsten). De opbrengsten worden binnen het netwerk gedeeld binnen bestaande netwerken, zoals het LKCA en de Raad van 12, om de resultaten breed te verspreiden.

Rol van het Junior College

Het Junior College kiest bewust voor samenwerking met lokale partners omdat deze instellingen de regio goed kennen, de taal van de leerlingen spreken en kunnen inspelen op thema's die voor hen relevant zijn. De samenwerking met lokale partners vergroot de kans op langdurige verbindingen en een verankerd cultuuraanbod dat blijft bestaan, ook na afloop van het project.

Het Junior College is verantwoordelijk voor de communicatie met leerlingen, de roosteraars en facilitaire diensten en zorgt samen met Plein C voor de inhoudelijke afstemming van het programma binnen de werkplaatsen. Docenten begeleiden de leerlingen bij de culturele activiteiten en werken in hun lessen aan de eindpresentatie. De cultuurcoördinator is het centrale aanspreekpunt en maakt een format voor duurzame borging.

Rol van Triade

Triade is als lokaal centrum voor de kunsten betrokken als verbinder aan de culturele omgeving, zorgt voor een koppeling met het lokale vo-netwerk, begeleidt borging van de activiteiten bij zowel de school als culturele partners, faciliteert het theaterbezoek en coördineert de co-teachingstrajecten.

Rol van culturele partners

Lokale culturele partners voeren het programma uit en ontwikkelen, in co-creatie met Plein C en de cultuurcoördinator, een passend aanbod op basis van feedback vanuit de ontwikkelgroep en leerlingenfeedbackgroep. Zij verzorgen workshops, co-teaching en bezoeken aan voorstellingen en exposities, volgen de masterclass vmbo op bezoek en begeleiden docenten richting het eindevent. Mogelijke partners zijn De Nollen, Reddingsmuseum, Marinemuseum, Kunsthal 45, Fort Kijkduin, De Kampanje, De Bibliotheek, Hortus overzee, Kunstuitleen, Stelling Den Helder, Agrarisch museum, Lichtschip, Fort westoever, Het Helderse museum en Museumhaven Willemsoord.

Rol van leerlingen

Leerlingen vervullen een actieve en centrale rol. Zij denken mee over thema's, leveren feedback, nemen deel aan workshops en werken samen met kunstenaars en culturele partners. Door ruimte voor eigen keuzes, reflectie en presentatie zijn zij niet alleen deelnemers maar medeontwerpers. Zij presenteren hun werk aan verzorgers/ouders en medeleerlingen en spelen een actieve rol in het eindevent, wat bijdraagt aan een betekenisvol en duurzaam kunstprogramma dat aansluit bij hun belevingswereld.

Borging en continuïteit

De cultuurcoördinator beheert het draaiboek/handboek, stemt af met culturele partners en agendeert intern overleg en evaluatie. De schoolleider borgt besluitvorming, roostering en opname in de jaarplanning. Sectieleiders zorgen voor opname van werkvormen en opdrachten in vakjaarplannen en tijdige betrokkenheid van docenten.

Docenten krijgen toegang tot een digitaal handboek met lesvoorbeelden, methodieken en beoordelingsafspraken. Evaluaties leiden tot doorontwikkeling van het programma. Plein C deelt inzichten en opbrengsten binnen regionale en landelijke netwerken (o.a. LKCA en Raad van 12). Zo wordt de projectweek jaarlijks herhaald, geëvalueerd en bijgesteld en blijven materialen onderdeel van de reguliere onderwijspraktijk.

WERKWIJZE

Stroomschema van samenwerking

Leerlingen	Plein C en Junior College	Uitvoerders
Enquête binnen mentoruur	1. Stellen in afstemming met lokale partners aanbod samen	Culturele instellingen en kunstenaars samen met vakdocenten en studenten
1. Wat is het startniveau?	Feedbackgroep	1. Verzorgen culturele activiteiten en lessen
2. Waar zijn ze nieuwsgierig naar?	1. Leerlingen geven feedback op de culturele ervaringen (bijsturen en doorontwikkelen)	

Deskundigheidsbevordering en uitwisseling

Een belangrijk deel van de deskundigheidsbevordering vindt plaats doordat Plein C, Junior College en lokale culturele organisaties het project in co-creatie ontwikkelen en de culturele instellingen en kunstenaars nieuw aanbod ontwikkelen voor het vmbo. Gedurende het project wordt er actief ingezet op kennisdeling en uitwisseling van ervaringen tussen de school en de culturele instellingen. Dit gebeurt op verschillende manieren, zodat beide partijen van elkaar kunnen leren en groeien.

Voor zowel docenten, culturele partners als begeleiders wordt deskundigheidsbevordering georganiseerd, gericht op het ontwikkelen van vakoverstijgende samenwerking en het begeleiden van creatief procesgericht onderwijs. Dit gebeurt via:

- Teaminspiratiesessies voorafgaand aan de projectweek, verzorgd door culturele partners;
- Feedback van de leerlingenfeedbackgroep;
- Co-teaching met kunstenaars en makers tijdens de werkplaatslessen;
- Reflectiebijeenkomsten na afloop om ervaringen te delen en best practices te verzamelen;
- Training vmbo op bezoek voor culturele partners;
- Masterclasses reflecteren op kunst;
- Workshop voor docenten over het begeleiden en aansturen van mbo/hbo-studenten in de rol van coach/begeleider (rollen, verwachtingen, feedback en beoordeling).

De doelgroep bestaat uit alle betrokken docenten, sectieleiders en de cultuurcoördinator. Zo wordt het team toegerust om cultuureducatie duurzaam te integreren. Bij de culturele organisaties gaat het om de educatiemedewerkers.

De ervaring van Plein C bij het begeleiden van voortgezet onderwijs scholen binnen Cultuureducatie met Kwaliteit leert dat docenten behoefte hebben aan een ondersteuning bij het reflecteren op culturele ervaringen. De vaste docenten van het Junior College die betrokken zijn bij dit project volgen daarom een masterclass in het reflecteren op kunst. Op deze manier zorgen we dat de opgedane culturele ervaringen landen bij de leerlingen en leerdoelen behaald worden. De masterclass bestaat uit twee trainingsmomenten en een praktijkopdracht.

De culturele organisaties en kunstenaars die workshops en rondleidingen verzorgen volgen de masterclass 'vmbo op bezoek'. Hierin gaan ze vanuit hun eigen aanbod aan de slag met de aansluiting op de belevingswereld van de leerlingen en didactisch ontwerp. Daarnaast ontvangen zij feedback van de docenten en leerlingen op hun programma's.

Plein C en de lokale culturele instellingen doen verdere kennis op over de dagelijkse praktijk van het vmbo. Deze kennis delen zij binnen hun netwerk van lokale culturele instellingen in Noord-Holland Noord.

Tegelijkertijd leren de docenten van de school hoe ze met behulp van het aanbod van culturele partners het creatief vermogen van de leerlingen kunnen ontwikkelen. De training 'vmbo op bezoek' biedt culturele partners de gelegenheid om hun programma's af te stemmen op de schoolcontext en direct feedback te ontvangen van docenten en leerlingen.

PLAN VAN AANPAK

De beoogde resultaten

Doel 1: Het project draagt bij aan de integratie van cultuureducatie in het vmbo-curriculum van Junior College

Aan het einde van dit project hebben alle leerlingen van Junior College:

- Kennisgemaakt met verschillende vormen van kunst en cultuur, passend bij de nieuwe kerndoelen kunst & cultuur;
- Ervaring opgedaan met creatieve werkvormen binnen reguliere lessen;
- Creatieve maak- en denkstrategieën toegepast (oriënteren/onderzoeken, ideeën genereren, experimenteren, keuzes onderbouwen, feedback verwerken, reflecteren en presenteren);
- Hun creatief vermogen ontwikkeld door te onderzoeken, te maken en te reflecteren;
- Zicht gekregen op de relatie tussen cultuur, hun eigen leefwereld en maatschappelijke vraagstukken.

Doel 2: Het project sluit aan bij de onderwijs- en ontwikkeldoelen van Junior College

Aan het einde van dit project heeft Junior College:

- Een herhaalbaar en duurzaam format voor cultuureducatie binnen het vmbo-curriculum;
- Een praktijkvoorbeeld waarin creatief vermogen en maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen zichtbaar zijn ontwikkeld;
- Een aanpak die door docenten zelfstandig toegepast en aangepast kan worden;
- Een visie op cultuureducatie en Week van de Kunst is vastgelegd in het cultuurbeleidsplan /onderbouwplan en vertaald naar jaarplanning en vakjaarplannen.

Aan het einde van dit project hebben de leerlingen van Junior College:

- Gewerkt aan hun creatieve en expressieve vaardigheden;
- Leren reflecteren op maatschappelijke thema's vanuit cultureel en creatief perspectief;
- Actief bijgedragen aan lessen en projecten waarin eigen ideeën en perspectieven centraal stonden.

Doel 3: Het project draagt bij aan samenwerking tussen Junior College en de lokale culturele omgeving

Aan het einde van dit project:

- Heeft Junior College duurzame samenwerkingen opgebouwd met culturele instellingen en kunstenaars in Schagen en Den Helder;
- Zijn samenwerkingen met de lokale culturele omgeving opgezet, uitgevoerd en geëvalueerd;
- Hebben culturele partners ervaring opgedaan met het werken met vmbo-leerlingen.

Doel 4: Ontwikkelen van passend cultuuraanbod voor het vmbo

Aan het einde van dit project:

- Hebben culturele organisaties passend cultureel aanbod ontwikkeld of aangepast voor het vmbo;
- Is het aanbod inhoudelijk en didactisch afgestemd op de belevingswereld van vmbo-leerlingen;
- Hebben culturele instellingen feedback van leerlingen en docenten verwerkt in hun aanbod.

Doel 5: De opbrengsten van het project worden gedeeld en geborgd, o.a. binnen andere locaties van Scholen aan Zee in Den Helder

Aan het einde van dit project:

- Is er een good practice opgeleverd die als inspiratie kan dienen voor andere vmbo-scholen met weinig of geen cultuuraanbod;
- Dit project wordt als voorbeeld gebruikt voor de andere locaties van Scholen aan Zee in Den Helder en wordt ook daar uitgerold;

- Zijn de opbrengsten vastgelegd in een digitaal handboek (projectbeschrijving, uitwerking per vak/werkplaats, beoordelingsrubrics en partner-checklist) en gedeeld door Junior College en Plein C;
- Zijn er structurele borgingsafspraken gemaakt en vastgelegd: Week van de Kunst staat als vaste projectweek in leerjaar 1/2 in de jaarplanning; er zijn vaste momenten in de vergadercyclus voor voorbereiding en evaluatie; de cultuurcoördinator beheert het handboek en het partnercontact; de schoolleider bewaakt planning/roostering; sectieleiders borgen opname in vakjaarplannen. De lokale CmK-partner (Triade) ziet toe op de borging, met ondersteuning van Plein C als CmK-penvoerder.

PLANNING

Wanneer	Wat	Wie
Week van 21 september	Visiesessie Week van de Kunst (resultaat: concept-visiedocument/curriculumkader + concept borgingsafspraken)	Docenten, cultuurcoördinator, projectleider
Week van 28 september	Uitzetten enquête en samenstellen leerlingenfeedbackgroep	Cultuurcoördinator zet dit uit bij leerlingen
Vanaf 28 september	Training vmbo op bezoek en koppelen culturele partners, kunstenaars en ontwerpers aan vaksecties binnen werkplaatsen	Culturele organisaties, kunstenaars, docenten, cultuurcoördinator, projectleider
Week van 7 december	Workshopweek voor leerlingen waar ze vast kennismaken met de culturele partners van de Week van de Kunst.	Leerlingen, projectleider, cultuurcoördinator en culturele organisaties/kunstenaars
Week van 14 december	Ophalen ervaringen en feedback van leerlingen op workshopweek en terugkoppelen inzichten aan culturele partners	Leerlingen, projectleider, cultuurcoördinator en culturele organisaties/kunstenaars
Week van 4 januari en 20 februari 2027	Teamtrainingen per werkplaats en training reflecteren op kunst	Docenten, kunstenaars en culturele organisaties

Week van 15 februari	Definitieve ontwerp van de Week van de Kunst af	Culturele organisaties, kunstenaars, docenten, cultuurcoördinator, projectleider
Week van 12 april	Week van de Kunst: • Voorstellingsbezoek gekoppeld aan één van de werkplaatsen met nagesprek • Expositiebezoek gekoppeld aan één van de werkplaatsen met workshop • Nederlands, Engels, Frans en Duits: werken vanuit thema aan zowel doelen kunst en cultuur als vakspecifiek • Techniek, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde: werken vanuit thema aan zowel doelen kunst en cultuur als vakspecifiek • Maatschappijleer, Mentoruur en Geschiedenis: werken vanuit thema aan zowel doelen kunst en cultuur als vakspecifiek • Tussentijdse evaluatie • Afsluitende presentatie	Culturele organisaties, kunstenaars, docenten, cultuurcoördinator, projectleider, leerlingen
Week van 17 april	Evaluatie	Leerlingen, culturele organisaties, kunstenaars, docenten, cultuurcoördinator, projectleider
mei 2027	Regionale uitwisseling good practise	Cultuurcoördinator, projectleider, regionale vo-netwerk en cult. instellingen

Monitoring en evaluatie

De leerlingen vormen een belangrijke bron van informatie binnen het monitoringsproces. We verzamelen feedback op minimaal drie momenten: (1) na de eerste ontwerpfase (enquête + mentoruren), (2) tussentijds tijdens de projectweek (korte reflecties/observaties tijdens de week zelf) en (3) na afloop (reflectiegesprekken + evaluatie). De projectleider en de cultuurcoördinator bundelen de input in een kort overzicht met wat werkt, wat loopt nog niet en welke aanpassingen nodig zijn. Dit overzicht wordt besproken in een evaluatieoverleg met docenten en culturele partners en leidt tot aanpassing van opdrachten/werkvormen, bijstelling van begeleiding, keuze/inhoud van bezoeken, of herverdeling van rollen in de samenwerking als dat nodig blijkt.

Na afloop vindt een eindevaluatie plaats waarin leerlingen, docenten, culturele partners, de cultuurcoördinator en de projectleider gezamenlijk vaststellen in hoeverre de relevante uitkomsten zijn bereikt. De opbrengst is een korte evaluatienotitie met: (1) conclusies per effect/doel, (2) verbeterpunten voor de volgende editie, en (3) borgingsafspraken (opname in jaarplanning/vakjaarplannen en afspraken met partners). Deze notitie vormt de basis voor doorontwikkeling binnen de school en, waar passend, voor verdere uitwisseling binnen het netwerk van CmK.

Toegankelijkheid

Alle leerlingen, ongeacht eventuele mentale of lichamelijke uitdagingen, zijn welkom bij de culturele instellingen. Hier wordt in de training vmbo op bezoek aandacht aan besteed en bij het programmaontwerp en keuze van de locaties rekening mee gehouden. Uiteraard geldt hetzelfde voor de kunstenaars waarmee we samenwerken. De toegankelijkheid vergroten we ook door de drempel naar cultuurdeelname te verlagen voor deze leerlingen (zie bijlage 1).

BIJLAGE I

Samenwerking

Binnen dit project wordt op meerdere niveaus samengewerkt. Leerlingen leren in teamverband werken, overleggen, taken verdelen en gezamenlijk tot een eindpresentatie te komen. Zo ontwikkelen ze sociale vaardigheden die essentieel zijn. Ook intern binnen Scholen aan Zee wordt samenwerking met dit project gestimuleerd. Docenten uit verschillende secties werken samen met kunstenaars en culturele organisaties om hun lessen te verrijken.

De culturele partners en onderwijsprofessionals trekken samen op in de ontwikkeling van nieuw aanbod. Uiteindelijk verwachten we meerjarige samenwerkingen op te zetten die op te schalen zijn naar meerdere leerjaren en locaties van Scholen aan Zee.

Visieontwikkeling

Tijdens de voorbereidende fase organiseren we werksessies met docenten en culturele partners om draagvlak voor dit project te genereren. Het managementteam en de directie zijn al overtuigd. Toch is een gezamenlijke visie nodig om dit project tot een succes te maken. Samen verkennen we de rol van cultuur binnen het Junior College. We vertalen dit naar een gedeelde visie op cultuureducatie voor Week van de Kunst. Deze visie sluit aan bij het bredere onderwijsconcept van Junior College waarvan gehoord, gezien en gewaardeerd worden centraal staan. Vragen als: welke interesses heb ik, wat zijn mijn talenten, welke skills (vaardigheden) heb ik en welke skills zijn handig om te ontwikkelen staan al centraal en passen goed binnen dit concept. De uitkomsten van de werksessies worden vastgelegd in een kort en praktisch visiedocument Week van de Kunst (Junior College). Dit document bevat: (1) gezamenlijke uitgangspunten en doelstellingen, (2) afspraken over de rol van cultuur binnen leerjaar 1/2, (3) een curriculumkader: waar en hoe cultuureducatie terugkomt in vakken/werkplaatsen, en (4) afspraken over samenwerking met culturele partners (rollen, planning, evaluatie). De cultuurcoördinator beheert dit document en deelt het met het docententeam en de betrokken culturele partners. De teamleider onderbouw borgt dat de visie wordt opgenomen in het jaarplan/jaarplanning en dat de sectieleiders de afspraken vertalen naar vakjaarplannen. De cultuurcoördinator neemt dit op in het cultuurbeleidsplan.

Kansengelijkheid

Onder vmbo-leerlingen is er over het algemeen meer noodzaak aan lessen die bijdragen aan het opdoen van cultureel kapitaal en vermogen, dit omdat er op het vmbo over het algemeen minder ruimte en aandacht is voor kunst en cultuur dan op het havo en vwo. Dit geldt in het bijzonder voor het Junior College waar binnen 2-vmbo geen kunstlessen worden aangeboden. Veel van de leerlingen die bij Junior College op het vmbo zitten komen volgens de docenten thuis niet vanzelfsprekend in aanraking met cultuuraanbod. Met dit project krijgen zij de kans zich te oriënteren op wie zij zijn, waar ze wonen en naar school gaan. Het geeft hen de kans om culturele vaardigheden op te doen en zich te verdiepen in de wereld om hen heen. Doordat de leerlingen zelf werk maken en presenteren kunnen ze trots en empowerment ervaren. Dit kan voor deze leerlingen extra waardevol omdat ze die succeservaring niet altijd met school associëren.

Door culturele professionals in de klas te halen en leerlingen actief te laten deelnemen aan culturele workshops en excursies, worden drempels tot cultuur verlaagd. Leerlingen doen nieuwe kennis op en culturele partners ontwikkelen aanbod voor een nieuwe onderwijsgroep. Dit vergroot de kansengelijkheid.

Creatieve ontplooiing

Leerlingen werken in dit project expliciet aan creatieve ontplooiing door het aanleren en toepassen van creatieve maak- en denkstrategieën (creatief vermogen). In alle werkplaatsen doorlopen leerlingen meerdere keren het creatieve proces: oriënteren en onderzoeken (inspiratie verzamelen, bronnen bekijken/beluisteren, vragen stellen), ideeën verzamelen (divergeren: meerdere mogelijkheden bedenken), experimenteren en uitproberen (materiaal/taal/vorm testen, schetsen/proberen), keuzes maken en uitwerken, feedback vragen en verwerken (van peers, docent en maker), reflecteren en presenteren. We maken dit concreet per werkplaats: in Werkplaats Taal & Talent leren leerlingen o.a. verhaallijnen bouwen, beeldspraak en ritme inzetten en iteratief herschrijven op basis van feedback; in Werkplaats Design leren zij probleemverkenning, ideeën schetsen, prototypen en testen; in Werkplaats Burgerschap leren zij een standpunt verbeelden, beeldtaal kiezen en betekenis geven aan vorm en materiaal. Zo ligt de nadruk niet alleen op 'meedoen aan culturele activiteiten', maar op het gericht ontwikkelen van creatieve strategieën waarmee leerlingen zelfstandig kunnen onderzoeken, maken en betekenis geven.

Verbinding

Binnen Week van de Kunst is de samenwerking tussen school en de culturele omgeving een hoofdpijler: docenten, Plein C en lokale kunstenaars/culturele organisaties ontwikkelen en verzorgen samen werkplaatsen, workshops en bezoeken, waardoor er een structurele samenwerking ontstaat.

Voor de leerlingen vertaalt dit zich in een programma dat verbinding onderling stimuleert en hen verbindt met de culturele omgeving. Leerlingen werken richting een eindproduct, ze moeten rollen verdelen, afspraken maken, elkaar feedback geven en samen keuzes maken in het maakproces. Door te presenteren aan een echt publiek ervaren zij dat zij gezien en gehoord worden. Ontmoetingen met rolmodellen en culturele bezoeken verlagen drempels en geven leerlingen een concreet beeld van waar en hoe zij in de omgeving ook in hun vrije tijd aan kunst en cultuur kunnen doen.

BIJLAGE II

Bijdrage aan kerndoel 40: Artistiek creatief vermogen

Tijdens de projectweek krijgen leerlingen de ruimte om creatieve maak- en denkstrategieën toe te passen binnen verschillende lessen. Door samen te werken met kunstenaars en lokale culturele organisaties, worden leerlingen uitgedaagd om ideeën te onderzoeken, verschillende oplossingen te bedenken en bronnen als inspiratie te gebruiken. Dit gebeurt bijvoorbeeld door workshops waarin leerlingen experimenteren met diverse technieken, materialen en stijlen, en reflecteren op hun keuzes.

Het project stimuleert leerlingen om hun eigen artistieke voorkeuren te onderzoeken en keuzes te maken ten aanzien van het proces en het product. Door te werken aan een gezamenlijk kunstwerk en deze te presenteren aan ouders en medeleerlingen, krijgen leerlingen de kans om hun mening te verwoorden over hun eigen en gezamenlijke werk, en hun artistieke vermogens te benoemen tijdens het maakproces.

Bijdrage aan kerndoel 41: Maken en betekenis geven

Leerlingen leren nieuwe technieken en vaardigheden bij het maken van individueel en gezamenlijk werk. Tijdens de projectweek komen ze in aanraking met beeldende methodes, muziek, dans, theater en andere disciplines. Dit draagt bij aan het vergroten van hun technische vaardigheden en het experimenteren met verschillende expressievormen. Tijdens de projectweek werken ze toe naar een eindproduct. In dat proces staat zelf maken centraal.

Bijdrage aan kerndoel 42: Meemaken en betekenis geven

Leerlingen nemen actief deel aan uiteenlopende culturele en kunstzinnige activiteiten, zoals het bezoeken van een lokale expositie en het bijwonen van een voorstelling door professionele kunstenaars en makers uit de regio. Hierdoor maken zij direct kennis met de gebruiken en gewoonten die horen bij het beleven van kunst en cultuur in diverse contexten.

De leerlingen worden gestimuleerd om hun ervaringen uit te wisselen met elkaar en met professionele makers. Dit gebeurt bijvoorbeeld in groepsgesprekken na afloop van een activiteit, waarin zij reflecteren op wat ze hebben meegemaakt en hun persoonlijke indrukken delen. Leerlingen leren zo bewuster te kijken en te benoemen wat hen aanspreekt of juist minder raakt. Door interesses en voorkeuren voor verschillende kunstzinnige uitingsvormen te vergelijken, ontdekken ze waar hun eigen fascinatie ligt.